

Mile Bjelivuk, polkovnik v pokoju

Spomini z Avale

(Sjećanja sa Avale)

Prevod dela knjige: Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Lektorirala: Liljana Kranjc Tekavec, uni. dipl. prof. slav.

Moj prijatelj Mile Bjelivuk, polkovnik Vojske Jugoslavije, ki sem ga pred letom 1987 učil varnostnih veščin – oba sva bila operativca v KOG IX. armade v Ljubljani, mi je dovolil, da iz njegove zadnje knjige *Spomini z Avale* prevedem



Mile Bjelivuk, polkovnik
(Vir: osebni album – FB)

nekaj zanimivih delov njegove knjige o dogodkih, ki jih nisem dovolj poznal, verjetno pa bodo zanimali tudi obiskovalce moje domene.

Gre za naslednja problemska poglavja, ki sem jim dal svoje naslove, in sicer:

- **Premestitev iz Ljubljane v Beograd: »slovenski« prevajalec in vojaško šolanje – grožnje generala Blagoja Adžića.**
- **Kdo je v letih 1991–1995 diktiral zamenjave načelnikov Varnostne uprave JLA v Beogradu? Slobodan Milošević!**
- **Kateri so bili glavni varnostni problemi prištinskega korpusa? Terorizem, separatizem in pomanjkanje.**
- **Kdo je odločal o usodi Krajišnikov? Kdo so bili gospodarji življenja in smrti v Krajini? »Švercarji«!**
- **Kdo je ukazal razpustiti »pučistični« Korpus specialnih enot Vojske Jugoslavije? Slobodan Milošević!**

Še kot načelnik Varnostnega oddelka 9. armade sem leta 1987 predlagal mladega in perspektivnega stotnika JLA Bjelivuka za šolanje in delo v Upravi vojaške varnosti ZSLO v Beogradu ...

Čeprav z velikim časovnim zamikom je njegovo pričevanje zelo zanimivo, saj nam »poroča z lica mesta«!

Premestitev iz Ljubljane v Beograd: »slovenski« prevajalec in vojaško šolanje – grožnje generala Blagoja Adžića

(Delo v Upravi vojaške varnosti GŠ JLA in šolanje v Poveljniško-štabni akademiji KoV JLA)

Potem ko sem bil premeščen v Beograd in postavljen na dolžnost referenta v analitičnem oddelku Uprave vojaške varnosti, sem imel »privilegij«, da sem se ukvarjal predvsem s slovenskimi zadevami, vendar samo kot »prevajalec«, saj sem dan in noč prevajal časopisne članke iz slovenskih tiskanih medijev, ki so še naprej »napadali« Mamulovo vilo v Opatiji. Kmalu pa sem dobil še dodatno delo, da prevajam tudi članke o aferi »Janša«. Nikomur ni padlo na pamet, da bi me kot operativca, ki je relativno dobro poznal slovenske razmere, angažiral na operativnih nalogah¹.

Takrat je v Varnostni upravi že dominirala t. i. »sarajevska šola«, ki se je diametralno razlikovala od »slovenske šole«, kateri sem tudi sam pripadal. Zaradi tega se ne bom spuščal v razpravljanje o tej aferi, čeprav njeni začetki datirajo še v obdobje ko sem služboval v Ljubljani. Dodal bi samo to, da je pri obravnavi te afere prevladalo »zmagoslavje posameznikov«, ki so dokazovali, kako so prelisčili Janšo, kako so ga »razbili«, niso pa se ukvarjali z bistvom problema. Očitno so pozabili staro vojaško pravilo, da »nasprotnika ne smeš podcenjevati«.

Bližnji prihod **Slobodana Miloševića** na politično sceno Srbije in »dogajanje naroda« sta v precejšnji meri zaposlovala tudi varnostne organe JLA. V analitičnem oddelku smo bili preprosto zasuti z informacijami o teh dogajanjih. Varnostni organi JLA so se ukvarjali s temi problemi izključno s ciljem, da bi preprečiti, da bi se pripadniki JLA množično udeleževali teh mitingov in da ne bi politično delovali, pa tudi da bi onemogočili to »mitingovanje« v vrstah JLA.

¹ Kot načelnik Varnostnega oddelka 9. armade sem od podrejenih (Neslovencev) zahteval, da se naučijo slovenščine in da prebirajo slovenske časopise, ker drugače ne bodo mogli opravljati operativnih nalog (MFK).

Bilo je to obdobje, ko Milošević ni užival podpore vrha JLA in se je tega tudi zavedal, pa je zato na vsak način poskušal vojski priskutiti življenje. Toda Milošević je vseeno imel v vojski močno oporo, posebej med Krajišniki. Eden od njegovih oboževalcev sem bil tudi jaz in to poudarjam zaradi vsega, kar bom kasneje povedal o Miloševićevi politiki. Dobro se spomnim spopada s svojim kolegom v pisarni, podpolkovnikom **Savićem**, sedaj polkovnikom v pokoju – pravim Srbom, Šumadincem iz Kragujevca, ki mi je zabrusil: »**Ta Milošević je največji sovražnik srbskega naroda ...**«, nakar sem skočil čez pisalno mizo in ga zagrabil za vrat, čeprav je bil dvakrat močnejši od mene. Torej, takrat sem v Miloševiću videl pravega vodjo srbskega naroda in nisem bil pripravljen sprejeti kakšne druge ocene o njem, vse dokler se tudi sam nisem pričel v pogubnost njegove politike.

V tem obdobju se je zgodil tudi veliki zločin v vojašnici v Paraćinu, ko je vojak albanske narodnosti **Aziz Keljendi** izvedel pokol nad svojimi tovariši – vojaki, ki so bili raznih nacionalnosti. To je bilo dolivanje olja na ogenj že takrat dokaj vrele kosovske situacije, ki je vplivala na hitrejše razpadanje SFRJ.

Slovenci so hiteli s pripravami na odcepitev in organizacijo samostojne države, Hrvati pa so prek HDZ delali načrte za uresničitev stoletnega sna: vrnitev hrvaške državnosti in samostojnosti. Kot veter v hrbet enim in drugim je bil Slobodan Milošević, ki se je razglasil za čuvaja jugoslovanske skupnosti, a je na koncu izpadel kot »največji razbijalec in grobar svojega naroda«.

Varnostni organi JLA smo stalno in argumentirano opozarjali na vse naštete nevarnosti, vendar je t. i. Zvezni svet za zaščito ustavnega stanja na čelu s pokojnim **Stanetom Dolancem** priporočal, da malo popravimo ocene stanja v državi, ki da ni tako slabo, a dejansko je bilo še slabše! To se bo kmalu pokazalo v praksi.

Septembra 1989 sem bil poslan na dvoletno šolanje v Poveljniško-štabno akademijo KoV JLA. V mojem razredu so bili v glavnem častniki, ki so do tedaj že bili na raznih poveljniških dolžnostih ali pa so bili predvideni, da po končanem šolanju prevzamejo odgovorne poveljniške dolžnosti. Mi, t. i. »bezbednjaci«, kakor tudi intendanti, finančniki in drugi, smo se morali veliko učiti, da bi usvojili obsežen načrt šolanja in da bi kolikor toliko lahko enakopravno sodelovali pri reševanju taktičnih nalog.

To šolanje sem razumel zelo resno in sem se mu tudi maksimalno posvetil. Zato nisem hodil v Varnostno upravo, o stanju v državi pa sem se informiral v šoli, pa tudi iz sredstev javnega informiranja. To vsekakor ni bilo dovolj za resne in prave zaključke. Na šolanju so bili častniki iz cele JLA, torej iz vseh delov takratne Jugoslavije. Ob koncih tedna so skoraj vsi odpotovali k svojim družinam v garnizije svojega službovanja, pa so prinašali razne vesti, tudi zelo zaskrbljujoče. Tako so nam častniki, ki so potovali na Hrvaško ali prek nje, govorili o nadlegovanju pripadnikov SUP Hrvaške, odvzemanju osebnega orožja, prepovedi potovanja in podobno. Torej, paralelno s poslabšanjem varnostnega stanja v Sloveniji, so se podobni ali pa še hujši trendi pojavljali na Hrvaškem.

Nesrečna intervencija dela enot JLA, zveznega SUP-a in zvezne carine na mejne prehode v Sloveniji, zatem pa oboroženi spopad JLA in Teritorialne obrambe Slovenije, so v meni povzročili pravi šok, pa tudi pri mnogih drugih častnikih v šoli.

Zahtevali smo resnične informacije, in ker jih nismo dobili, sem prenehal prihajati na predavanja. Po nekaj dnevih sem bil obveščen, naj pridem v šolo, ker bo tedanji načelnik GŠ JLA general **Blagoje Adžić** prišel in nas informiral. Njegovo informiranje je bilo skromno in prazno, grozil je, da bo »nekdo debelo plačal za življenje vojakov, ki umirajo v Sloveniji«, da bo vojska šla tja, kjer jo narod želi in podobno. Sledil je pravi izliv nezadovoljstva nas, slušateljev. Tako je moj sošolec iz Vojne akademije, pokojni polkovnik **Slavko Marinković**, skozi potok solza prekel mater generalu **Veljko Kadjeviću** in ga imenoval izdajalca, jaz pa sem zahteval, da nam razdelijo puške in da nas kot navadne borce pošljejo na pomoč našim vojakom, skoraj vsi pa smo zahtevali, da naj se takoj prekine naše šolanje.

Ker je situacija zavrela, je general Adžić zapustil sestanek. Še naslednjih deset dni smo protestirali po Centru visokih vojnih šol, pa so nekateri iz protesta, kot **Milovan Stanković**, pozneje minister notranjih zadev Republike Srbske, nosili na pasu nož od puške, in na ta način negodovali, ker nam niso razdelili orožja in nas niso poslali v enote. To se je zgodilo šele 19. julija, ko so nam izročili diplome o končanem šolanju v PŠA Kov JLA. Šolanje sem končal z odličnim uspehom, a tema diplomske naloge, ki je nisem niti branil zaradi skrajšanega šolanja, je bila: »Varnostno zavarovanje brigade v obrambi na smeri Postojna–Vrhnika«.

Kakšna ironija! Moram tudi povedati, da me je med šolanjem doletela še druga »vremenska nezgoda«, to je pa bila »Aktivnost vojske, posebej generalskega zbora pri ustanovitvi ZVEZE KOMUNISTOV – GIBANJA ZA JUGOSLAVIJO«.

Lagal bi, če bi rekel, da mi ni bilo žal države SFRJ, v kateri sem se oblikoval kot osebnost in relativno mirno živel. Član ZKJ sem postal kot sedemnajstletnik, ker je nekdo ocenil, da si to kot dober gimnazijec zaslužim. Mislim, da sem to zaupanje tovarišev tudi upravičil. Na vseh partijskih debatah sem brez zavor in strahu pred represijo, odprto podajal svoja kritična stališča in nikoli nisem bil zaradi tega kaznovan. Ko sem ocenil, da mi ta ZK – PJ prav nič ne pomeni in da je to umetna tvorba, sem zavrnil podpis pristopne izjave. No, zaradi tega bi me kmalu doletele sankcije. »Bezbednjak«, ki je bil zadolžen za Center visokih vojnih šol, je ekspresno napisal in poslal zabeležko (ZOMPR) o mojem »izstopu s klerikalnih pozicij«. Seveda je ta »pomembna« informacija končala na pisalni mizi mojega bivšega šefa v Varnostni upravi JLA, ki pa me je dobro poznal in me poslal na šolanje. Tako je končala na svojem pravem mestu – v košu za smeti.

Kdo je v letih 1991–1995 diktiral zamenjave načelnikov Varnostne uprave JLA v Beogradu? Slobodan Milošević!

(Vrnitev v Varnostno upravo JLA)

Po končanem šolanju so nas razporedili v različna poveljstva in enote, nekatere so z letali in helikopterji prepeljali naravnost na krizna območja, kjer so bili posamezniki ujeti ali pa so padli. Treba je poudariti tudi to, da so nekateri od mojih šolskih kolegov kmalu zatem prešli v Zbor narodne garde Hrvaške, nekateri pa kasneje tudi med Zelene baretke oz. v Armado BiH. Nobenemu od njih ne morem ničesar zameriti, seveda pod pogojem, če niso delali zločine ali ukazovali, da se zločini izvršijo.

Jaz sem bil ponovno razporejen v Varnostno upravo GŠ JLA, v odsek za posebne ocene. Moja osnovna naloga je bila, da analitično obdelam operativne in druge podatke, ki so prihajali s t. i. kriznih področij, predvsem iz Hrvaške. Dneve in noči sem sešteval dolge in kratke cevi (pušk in strojnic), ki so jih imeli Zbor narodne garde Hrvaške, razne paravojaške in parapolicijske enote Srbov, Muslimanov in drugih. V začetku je bilo težišče v Vzhodni in Zahodni Slavoniji ter Zahodnem Sremu, po padcu Vukovarja pa se je premaknilo na druga področja.

Delovanje enot JLA pri deblokadi vojašnic v Vukovarju in v ostalih nalogah v omenjenih predelih Hrvaške je bilo zelo oteženo in v mnogih pogledih tudi žalostno. Vojni vrh je bil ali nemočen ali pa nesposoben, da bi vzpostavil poveljevanje nad enotami, posebej še nad rezervnim sestavom. Državni vrh Srbije je to izkoristil, da je promoviral ustanavljanje nekakšne svoje bodoče vojske, to pa je maksimalno podpiralo vodstvo SPO. Njihove aktivnosti, skupaj z nesposobnostjo vojnega vrha in destrukcijo vodstva Srbije, so povzročale, da so celotne enote zapuščale položaje, preden je prišla zamenjava, ki pa je zaradi slabega odziva na mobilizacijo zamujala.

Torej, nesposobnost vojnega vrha, destrukcija srbskega vodstva in razbijaške aktivnosti vodstva SPO so imele enak namen: zaničevanje JLA in vnaprejšnje določanje krivca za vse nesreče, ki se bodo kasneje zgodile od Samobora do Kačanika.

Včasih, ko popoldan nismo imeli dela v Varnostni upravi JLA, smo se nas nekaj starešin, zbrali na travniku poleg studenca nad Košutnjakom in seveda igrali nogomet. Istočasno so poleg nas v gozdu pripadniki paravojaških enot izvajali razne vaje. Če ne bi bilo tragično, bi bilo seveda smešno: starešine – protiobveščevalci iz Varnostne uprave JLA in KOOTC (protiobveščevalnega operativnega centra) igrajo nogomet, paravojska pa se poleg nas pripravlja na vojno!

Seveda, oni niso bili krivi, saj so imeli svoj cilj – le mi nismo imeli nobenega cilja. Mi smo sicer pisarili o tej paravojski, o prihodu kapetana **Dragana** v

Srbijo in podobno, naši šefi pa so izdajali navodila, kot npr. »identificirati ga, gre za vrinjenega agenta ...« in podobne floskule.

Kje je bilo sodelovanje s SDV in SUP Srbije, da bi jim sporočil, kdo je kapetan **Dragan** in kdo ga je pripeljal v Srbijo, kdo stoji izza paravojaških enot, kdo se ukvarja s formiranjem »srbske vojske« in še mnogo drugih problemih. Pripadniki t. i. »sarajevske šole«, ki so takrat vodili Varnostno upravo, so se naslonili na »zmerne sile« v SUP BiH, republiškega sekretarja **Delimustafića** in nekaj njegovih najbližjih sodelavcev. Nad njimi so bili naravnost vzhičeni, pa so menili, da bodo z njimi ohranili SFRJ!

O lovu na »**Špeglja**« bi bilo nesmiselno kar koli napisati, ker je bilo do sedaj že mnogo rečenega in napisanega, moj cilj pa ni, da se ukvarjam z zgrešenimi zadevami tistih šefov, ki si ne zaslužijo mojega spoštovanja. Namreč, vse, kar so počeli, so delali za svoje koristi, a v našo škodo. Posameznikom med njimi se nisi mogel niti približati, bili so najpametnejši, predstavljali so »triumvirat« Varnostne uprave JLA. Ko sem ob neki priložnosti izrazil željo za službovanje na Kordunu, seveda ko je še bila JLA na Hrvaškem, me je moj načelnik oddelka zavrnil, rekoč: »Rad bi šel tja, kjer je lažje! Če me boš gnjavil s takšnimi zahtevki, bom menil, da si lenuh ...« Noro!

V tistem obdobju sem videl in slišal veliko »nacionalnih potez in izjav« s strani posameznikov, ki so me obkrožali, nekateri že povsem zmešani. Vsem je bilo zelo jasno, da bodo Srbi na Hrvaškem imeli velike težave, če se ne bodo zaščitili. V tem času so bile sprejete histerične poteze. SDS Krajine ter tudi srbska politična stranka pa nista bili sposobni sprejeti zaščitnih ukrepov, jih usmerjati in koordinirati. Zato so na sceno stopili že omenjena Zveza komunistov – Gibanje za Jugoslavijo, kakor tudi posamezniki, ki so mislili, da lahko počnejo, kar jih je volja. Govoreč, da so »izpolnili svoj dolg do domovine in rodne grude ...«, so odpirali skladišča, pošiljali orožje, vojaško opremo, hrano in še kaj, da bi se potem na ves glas hvalili in vzklikali »Jaz sem poslal ...«, »Kaj si to poslal?« Dogajale so se stvari brez vsakršne koordinacije, pa so bili krajiški jarki polni praznih konzerv, medtem ko smo mi v Beogradu bili srečni, če smo naleteli v trgovinah na kakšno konzervo, da bi z njo nahranili svojo družino. Če ljudski pregovor pravi, da se »dan po jutru pozna«, potem je bilo povsem jasno, kako se bo na Kordunu vse skupaj končalo.

Spomladi 1992 se je zgodila zamenjava oz. bolje rečeno zgodil se je puč v Varnostni upravi GŠ JLA. Pred tem smo spremenili tudi nagovarjanje, pa v vojski v ni bilo več »tovarišev«, temveč so postali »gospodje«, začel pa se je tudi proces »čiščenja« vojske, zato so bili potrebni tudi novi ljudje. Tako se je tudi v »moji« Upravi že nekaj časa šepetalo o zamenjavi na vrhu, vsi so nekaj kadirali, vsak je pripeljal nekoga od svojih. **Aleksandar Vasiljević** je bil kot tedanji načelnik razglašen za človeka, ki je blizu načelniku bosanskega SUP-a, **Delimustafiću** in njegovim, pa je na njegovo mesto moral priti človek, ki bo »pravi Srb«. Ni treba posebej omenjati, da je v BiH že besnela vojna, da so se zgodile mnoge grde stvari, pa tudi zločini, kakor tisti na »Dobrovoljački ulici«, začela se je blokada Sarajeva in vojašnic v njem. Vrh ostanka zvezne

države je na osnovi sugestije državnega vrha Srbije ocenil, da so izpolnjeni vsi pogoji tudi za zamenjavo na vrhu Varnostne uprave JLA.

12. maja 1992 sem bil dežurni v Varnostni upravi JLA in nenadoma sem zagledal, kako se neki polkovnik – »plavac« (v modri letalski uniformi) in naš praporščak **Stanko Vukovljak** ruvata okrog puške. Za polkovnikom so stali nekakšni obritoglavci z orožjem v rokah. Stopil sem med tega polkovnika, za katerega sem hitro izvedel, da gre za **Neđa Boškovića**, ki je bil pred kratkim postavljen na položaj načelnika Varnostnega oddelka Poveljstva VL in PZO, in praporščaka Vukovljaka in ju skušaj razdvojiti. V tem trenutku se je od nekod vzel polkovnik **Radovan Radojević**, načelnik KOOTC, ki mi je rekel: »Mile, ne vmešavaj se, dobil boš dober položaj ...« Seveda sem zaklel in vprašal, kaj se dogaja, ker kot dežurni moram to vedeti. Odgovoril mi je Neđo Bošković: »**Jaz sem novi načelnik Varnostne uprave JLA, imam ukaz ...**« in pri tem mahal z nekim papirjem.

Ves čas je nekaj korakov od nas stal, naslonjen na radiator, takratni polkovnik, danes generalpolkovnik v pokoju, **Aleksandar Dimitrijević**, namestnik Radojevića, ki je samo molčal. Takoj sem dojel, da je to ta trenutek, o katerem se je že nekaj časa šušljalo, da bo Neđo Bošković novi načelnik Varnostne uprave, Radojević pa njegov namestnik. Nisem pa niti slutil, da je Radojević samo figura, kajti na sceno je kmalu stopil bolj pretkan igralec, **Aleksandar Dimitrijević**, ki bo kasneje izločil Neđa Boškovića, popolnoma upravičeno, in postal vodja vojaške varnosti.

Da bi ilustriral stanje v Varnostni upravi nekaj dni pred opisano zamenjavo, navajam zelo zanimiv dogodek. Takrat me je poklical eden od članov vodeče četverice (ni še bil član »triumvirata«, vendar bo to kmalu zatem postal) in povedal, da moramo uničiti vse pisne materiale o primerih srbskega nacionalizma, ker »**kmalu prihaja na čelo Varnostne uprave človek, ki je srbski nacionalist**«. Odgovoril sem, da mi niti slučajno ne pade na pamet, da bi nekaj uničeval, kar je nekdo ustvarjal, pa tudi, da takšnih navodil ne sprejemam. Toda, taisti starešina in moj načelnik odseka ter še drugi so v klet nosili kupe papirja (uradnih dokumentov) in jih tam sežigali. Toda nekemu polkovniku se ni dalo nositi papirjev v klet, pa jih v osmem nadstropju porinil v wc školjko in spustil vodo. Seveda se je zataknilo, pa so morali priti civilni mojstri, da so odmašili cevi, saj so se fekalije že zlivale po hodniku ...

Torej, Neđo Bošković je ob pomoči pripadnikov posebne enote SUP Srbije, po ukazu predsednika Predsedstva SFRJ **Branka Kostića**, ekspresno zamenjal Aleksandra Vasiljevića s položaja načelnika Varnostne uprave JLA in potem začel svoje ustoličenje. Vse zaposlene v Varnostni upravi je zbral v dvorani v sedmem nadstropju, mahal z omenjenim ukazom in sporočil, da je zdaj on novi načelnik. Nekaj minut zatem se je pojavil Aleksandar Vasiljević, ki je bil med pučem nekje zunaj in rekel: »Neđo Bošković, povej svojim supovcem, naj mi dovolijo vzeti svoje stvari«, a Neđo mu je odgovoril: »Aco Vasiljević, jaz sem novi načelnik Varnostne uprave ...« Vasiljević se je brez besed oddaljil, Bošković pa je zatem zaključil sestanek.

Kot dežurni sem nekako preživel ta dan. Tudi popoldan ni šlo vse gladko. Nekateri so malo popili, pa so se pripravili z Boškovićem, nekateri so peli,

nekateri pa so tekali po hodniku kot muhe brez glave. V glavnem, mene kot dežurnega novi načelnik ni potreboval, ko pa sva bila kmalu zatem skupaj na stranišču – poleg njega je bil seveda gologlavec z avtomatom, me je samo pogledal in rekel: »Jaz sem novi načelnik ...«

Naslednji dan smo proslavili Dan varnosti – 13. maj, vendar vse pod vtisom predhodne zamenjave načelnika. Kmalu zatem je Bošković postavil svojo garnituro v Upravi pa tudi v enotah JLA.

Mi, referenti v Varnostni upravi, smo vsak na svoj način sprejeli to zamenjavo na čelu Uprave, bolje rečeno, to sramoto in posmeh na račun JLA. V pisarni, v kateri sem delal, smo seveda razpravljali o dogodku. Dobro se spomnim, da sem menil, da je bila **zamenjava sramotna, da sta nas Milošević in njegov SUP ponižala**. Seveda me je eden od novopostavljenih referentov takoj opozoril, da »preveč gobezdam«, kar je bil znak, da nas novo vodstvo že »pokriva« oz. nadzoruje.

Eden najbolj pogumnih je bil v tem obdobju podpolkovnik **Miograd Vujović**, referent v KOOTC, sedaj kot upokojenec živi z družino v Ljubljani, sicer moj sotovariš še iz Vojne akademije KoV. Namreč, na enem od naslednjih sestankov v Varnostni upravi je svojega sonarodnjaka Boškovića tako »zbombardiral«, da je ta skakal kot »Damjanov Zelenko«². Seveda je Vujović kmalu zatem zaprosil za upokojitev in odšel v Ljubljano ...

Kmalu je zaživela povsem nova varnostno-obveščevalna struktura v JLA, pa je generalmajor Neđo Bošković postal pomočnik načelnika GŠ JLA za varnostno-obveščevalne zadeve, generalmajor Aleksandar Dimitrijević pa načelnik Varnostne uprave JLA.

Tudi v »globino« je bila vzpostavljena podobna struktura, pa sem bil kot »perspektiven« kader poslan v Prištino in postavljen za pomočnika poveljnika Prištinskega korpusa za obveščevalno-varnostne zadeve.

Nekaj mesecev zatem je Neđo Bošković prišel v Prištino, da bi predaval rezervnim starešinam. Njegovega prihoda iz Beograda mi nihče ni najavil (menda so se že prepirali), temveč mi je to sporočil moj novi poveljnik generalmajor **Milovan Bojović**, ki je tudi zahteval, da se obisku Boškovića posveti določena pozornost. Zato sem odšel z njim na letališče v Slatino na sprejem Boškovića, zatem pa smo nadaljevali po njegovem programu. Najprej smo šli k načelniku Kosovskega okrožja. Tam nas je pričakal pokrajinski sekretar za informiranje gospod **Drobnjak**, katerega je Bošković spraševal, ali je radio Priština informiral javnost o njegovem obisku in zahteval, da to vest ponavljajo vsake pol ure. Zatem je Bošković predal Drobnjaku svoj napisani govor. Drobnjak je začel brati. Kmalu sem opazil, da je Bošković v svoje besedilo vnesel »žive operativne predmete iz vojnega načrta Varnostne uprave«, pa sem odločno reagiral in zahteval, da so tega ne omenja. Sekretar Drobnjak me je takoj razumel, pa je Boškovića nagovoril, naj upošteva moje pripombe, vendar je na koncu vseeno ostalo nekaj

² »Zelenko« je bil Damjanov nemirni konj, najmlajšega sina v epu »Smrt majke Jugovića« (MFK).

občutljivih elementov. Svoje predavanje je Bošković imel v prepolni dvorani doma »Boro in Ramiz«, jaz pa sem predavanje tudi posnel. Njegova sekretarka je sicer protestirala in rekla, da me bo zatožila, seveda pa ni vedela, da ima Bošković še kako rad, če ga snemajo.

Po končanem predavanju so nas organizatorji odpeljali do bližnje srbske restavracije »Mali raj«. Boškovićeve varnostniki so z orožjem vdrli v restavracijo, ki je bila polna gostov. Osramočen zaradi tega cirkusa sem se obrnil in odšel v svojo pisarno. Ko sem videl, da je kosilo končano, sem se zaradi spoštovanja do poveljnika korpusa priključil koloni in pospremil Boškovića in njegovo »svito« na letališče. O vsem sem še isti dan obvestil pristojne v Varnostni upravi. Toliko o Boškoviću, o katerem so mediji precej pisali.³

Kateri so bili glavni varnostni problemi v prištinskem korpusu? Terorizem, separatizem in pomanjkanje

(Bivanje na Kosovu in v Metohiji)

Na Kosovu in v Metohiji (KiM) sem služboval manj kot leto in pol. V tem času sem dokaj dobro spoznal in dojel resnost in zahtevnost kosovske zadeve. Razne varnostne službe so spremljale situacijo, zbirale podatke, poročale pristojnim, predvidevale razvoj dogodkov, tudi potrebne ukrepe, in obenem med seboj tekmovali.

V vsem tem obdobju albanski otroci niso obiskovali državnih, temveč svoje vzporedne šole, albanski študentje so zelo redko obiskovali državne, množično pa vzporedne albanske fakultete, ustanovljene so bile in v praksi tudi delovale paralelne inštitucije oblasti, policija, sodstvo, v nekatere predele mest, kot v Prištino, Djakovico, Gnjilane srbska policija sploh ni hodila, albanski mladeniči sploh niso bili klicani na odslužitev vojnega roka. Po Kosovu in Metohiji so sicer »špartale« do zob oborožene vojaške in policijske patrulje, izvajana je demonstracija sile, vendar brez posebnega uspeha.

Celo pokojni **Željko Ražnjatović - Arkan** je prišel, da bi »uvedel malo reda«, s svojimi do zob oboroženimi pripadniki je prihajal v albanske pekarnice in slaščičarne, vrgel prašička v bazen, da bi se Albancem priskutilo, da bi ga

³ Marca 1993 je bil generalmajor **Nedo Bošković** po porazu na sodnem procesu okrog operativne akcije »Opera« in masakra kolone JLA v Sarajevu ponovno upokojen. Po **Dimitrijeviću** je načelnik Varnostne uprave postal **Geza Farkaš**, generalpolkovnik. Potem so sledili generali **Milan Đaković**, **Branko Krgo** in **Aca Tomić** ... **Aleksandar Vasiljević** je bil leta 1999 ponovno aktiviran, povišan v čin generalpodpolkovnika in odlikovan. In kar je najbolj smešno: skoraj vsi so bili v zaporu (MFK).

obiskali, zavzel je del hotela »Grand« in tam vzpostavil svojo bazo. Tedanji poveljnik 3. armade, general **Momčilo Perišić**, je bil nad tem navdušen, pa je zahteval, da z Arkanom vzpostavim enoten sistem zavarovanja poveljstva korpusa, Doma vojske, vojaškega hotela in hotela »Grand«, kar sem seveda odločno zavrnil. Ko je general Perišić šel k »Arkanu« na pogovor, je njega in ostale generale Vojske Jugoslavije naravnost popljuval in jih imenoval z raznimi grdimi imeni.

Med mojim bivanjem na KiM so se zgodili trije resni primeri, ki zaslužijo, da o njih nekaj povem.

Prvi resni dogodek je bil napad na stražnika pri Domu vojske v Prištini. Nekega jutra je stražarja s hrbtno napadel mladenič albanske narodnosti. Večkrat ga je zabodel z nožem, vzel puško in streljal na vojaka na prijavnici, ki je priskočil tovarišu na pomoč. Kmalu so pritekli tudi ostali stražarji in likvidirali napadalca, ki je bil identificiran kot oseba iz vasi Veliki Trnovac pri Bujanovcu, torej izven KiM. Ta nesrečni dogodek je bil priložnost, da smo zbrali predstavnike sredstev informiranja, da jih o vsem obvestimo in tudi apeliramo nanje, da obsodijo ta gnusni zločin, kar je večina tudi korektno storila.

V drugem primeru je šlo za teroristični napad na pripadnika SUP Srbije s strani albanskih ekstremistov. Na kombi, ki je prevažal pripadnika SUP-a, so streljali in bilo je ubitih 17 policistov. Ko sem okrog polnoči izvedel za ta zločinski napad, sem pohitel v poveljstvo korpusa, kjer me je že čakal načelnik štaba, a poveljnik je tudi že bil v poveljstvu združenih policijskih sil zaradi dogovora o ukrepih, ki bi jih bilo treba sprejeti. Z načelnikom štaba sva se dogovorila, da je treba takoj blokirati širše področje Drenice in omogočiti pripadnikom SUP, da organizirajo iskanje in zajetje zločincev. Ocenila sva tudi, da je v tem smislu potrebno takoj aktivirati oklepno brigado, ki je bila tudi sicer predvidena za uporabo na tem področju. O predlogu sva obvestila poveljnika korpusa, vendar sva dobila odgovor, da naj ne ukrepamo, ker **»predsednik Milošević ne želi uporabiti vojske«**. Zjutraj sva z načelnikom odšla domov, da bi omogočila poveljniku, da pride v svojo pisarno, saj je sicer vztrajno sedel v štabu SUP-a in ni hotel priti v poveljstvo, da ne bi na njega izvajala pritisk.

Tretji primer je bil napad bojne skupine NATA sil iz Makedonije na teritorij KiM in njihovo zadrževanje na nekem hribu, s pojasnilom, da gre za ozemlje Makedonije. Kljub večkratnemu opozorilu naših obmejnih organov in policije so zavrnil, da se vrnejo na makedonsko stran. Zopet sva z načelnikom štaba predlagala poveljniku, da uporabimo borbeno skupino iz oklepne brigade v Uroševcu, da bi tako pregnali vsiljivce na makedonsko stran. Poveljnik korpusa je prek radio-zveze zavrnil najin predlog. Zdi se mi, da so natovci prešli na našo stran samo zaradi tega, da so potem v znani agresiji na Jugoslavijo usmerjali rakete na izbrane cilje.

Bivanje na KiM sicer ni bilo preveč prijetno, saj se je dogajalo v zelo težkem obdobju. Predvsem je primanjkovalo blaga široke potrošnje, predvsem mleka. Inflacija je tako hitro naraščala, da je bilo nemogoče misliti, da bi lahko s svojo plačo živel v Prištini in vzdrževal družino v Beogradu. Pogosto sem s

svojim namestnikom, ki je bil načelnik vojaške varnosti v korpusu, odhajal v vojašnico »Kosovskih junakov«, kjer sva operativno obdelovala kakšen primer, da bi potem tam dobila vojaško večerjo ali pa samo konzervo z mesnim narezkom ali pašteto. Čeprav je bilo to poniževalno, mi takrat tega nismo tako doživljali, ker smo mislili, da tako mora biti. Bili smo nadvse zadovoljni, če smo lahko prek naših zvez, navadno podrejenih, kupili cigarete ali dolgotrajno mleko. V ljudskem smislu je to bilo v redu, z vojaškega vidika pa ne, ker je šlo za neke vrste podrejen odnos in rušenje sistema poveljevanja.

Poleg opisanih primerov delovanja albanskih ekstremistov je potrebno navesti tudi primere obnašanja pripadnikov srbske nacionalnosti, ki so precej rušili varnost prištinskega korpusa pa tudi objekte v njegovi coni odgovornosti. Tak primer je bil kraja 30 avtomatskih pištol znamke »Škorpion« iz vojaškega skladišča, pa je sum takoj padel na albanske ekstremiste. Toda v obsežni akciji organov vojaške varnosti in policije, v sodelovanju z organi SUP, smo odkrili in tudi obsodili prave storilce – pripadnike srbske narodnosti.

Spomnim se tudi drastičnega primera, ko so pripadnika SUP zlostavljali svojega kolega albanske narodnosti, pa čeprav je bil poročen s Srbkinjo. V hišo so mu vrgli bombo, ob neki priložnosti pa so ga prisilili, da jim je ob potoku opral službeni avto. Podobnih primerov je bilo še veliko, ki nam niti tedaj niti danes niso v čast.

Na KiM sem ostal do polovice oktobra 1993, ko sem odšel v Vojsko Republike Srbske krajine⁴. Čeprav sem imel rad Kosovo in Metohijo, tudi kot zibelko srbstva, sem vendarle čutil, da ne pripadam tja.

To sem spoznal že na tistem Boškovičevem predavanju, ko se je oglasil starejši gospod iz Srbije ali Črne gore in rekel: »Gospod general, zakaj ne pošljete te krajiške častnike, da branijo svoja ognjišča, le kako bodo branili Kosovo, če nočejo braniti Krajine?«

Kasneje sem nekaj podobnega doživel s strani generala Perišića, poveljnika 3. armade, ko je v Nišu prav nesramno ožigosal nas, Krajišnike, rekoč: »Če bi mene vprašali, bi vas vse stlačil v avtobus in nagnal čez Drino!«

No, nekaj podobnega sem že prej slišal v Varnostni upravi, kjer so nekateri Srbi govorili: »Kaj tile iz Krajine še čakajo, zakaj ne gredo branit svoja ognjišča, ker ko počti na Kosovu, nam ne bo potreben noben ukaz!« Zanimivo, ko je zares počilo 31. marca 1999, sem bil jaz (ponovno) na Kosovu, a »njih« ni bilo!

V prištinskem korpusu je bilo samo nekaj starešin albanske narodnosti. Eden od njih, podpolkovnik, je zavrnil, da bi otroke poslal v javno šolo, temveč jih je poslal v paralelno albansko. To je storil pod pritiskom ostalih sonarodnjakov.

⁴ Ohranil sem zgod. toponim Krajina – Krajišnik, pa tudi Kordun – Kordunaš (-ica) – kordunaški, čeprav sem zasledil tudi kordunski, ne pa tudi Kordunec ali Kordunka (MFK).

Ko sem se z njim pogovarjal, sem se spomnil besed Bekteši Bečira, vojaka albanske narodnosti iz mariborske garnizije, ki je bil prvi obsojeni vojak v 9. armadi (na 9 let zapora) zaradi delovanja s pozicij albanskega ekstremizma, ki mi je povedal naslednje: »Večina albanske mladine je popolnoma zasvojena z idejo samostojnosti in tega procesa nihče ne more zaustaviti!« Povedal je resnico, ki je danes, na žalost, stvarnost.

Kdo je odločal o usodi Krajišnikov? Kdo so bili gospodarji življenja in smrti v Krajini? »Švercarji«!

(Odhod v Vojsko Republike Srbske krajine)

V Republiko Srbsko krajino (RSK) sem odšel 15. oktobra 1993. To je bilo moj prvi odhod v Krajino po letu 1990. Veselil sem se, predvsem zato, ker se bom srečal s starši, a obenem sem se tudi bal, kako bom sprejet, saj mi je bilo znano, da Krajišniki nerado sprejemajo tiste, ki se jim niso priključili od začetka.

Po prespani noči v Kninu sem bil poslan na Kordun in postavljen na dolžnost načelnika vojaške varnosti 21. kordunaškega korpusa. Poveljnik korpusa je bil pokojni polkovnik **Čedo Bulat**, ki sem ga prej poznal samo na videz kot predavatelja v Centru visokih vojnih šol. Dolžnost naj bi sprejel od polkovnika **Petra Surla**, ki je nerad odhajal s Korduna, pa je zavlačeval s predajo dolžnosti. Drugega dne po prihodu sem obiskal svoje starše, pri katerih sem se zadržal do večernih ur, ko je po mene prišel poveljnik vojaške policije in mi sporočil, da me pričakuje poveljnik korpusa. Seveda sem obiskal poveljnika korpusa, čeprav mi je bilo čudno, da me želi videti, ker še nisem sprejel dolžnosti.

Poveljnik je bil precej vinjen in me je začel takoj napadati, da sem prišel vohunit, govoril je o nekakšnem denarju in začel po mizi metati velike svežnje nemških mark. Bila je to grda scena, izrečene so bile tudi težke žaljivke, a se je do jutranjih ur stanje nekako umirilo. Kasneje sem izvedel, da je bil ta denar od prodanega orožja in druge vojaške opreme enotam AO (Abdićeve avtonomne oblasti) Zahodne Bosne. Seveda po nalogu vlade RSK.

Po takšnem začetku sem dojel, da tukaj ne bo lahko preživeti, kaj šele delati. Vseeno me je poveljnik čez nekaj dni, čeprav še nisem prevzel dolžnosti, poklical in me odpeljal v vas Ruševice, kjer je bil eden od bataljonov slunjske brigade, katere pripadniki niso hoteli na položaj pri Perjasici, dokler »drugi švercajo«! Poveljnik je vedel, da je v tej enoti mnogo mojih sorodnikov, sošolcev in znancev, pa je igral na karto, da me »popljujejo ali pa jih bom umiril«, ker mu je eno in drugo ustrezalo. Skupaj s poveljnikom sem stopil pred njih, slišala sva njihove pripombe in obljubila nekakšne rešitve, pa so

bili na moje zadovoljstvo razumni in kulturni. Med njimi je bil tudi neki moj bližnji sorodnik, že pokojni, ki me je pred tem pozdravil z besedami: »Jebo te Tito, ki te je šolal, in Milošević, ki te je zdaj poslal, kaj nam boš zdaj tukaj, mi smo vsi Šešljevci!« Mislil je na četnike ... Poveljnik korpusa se po tem dogodku ni več vmešaval v moje zadeve vse do dneva, ki ga bom opisal.

Po sprejemu dolžnosti sem obiskal vse enote in organe vojaške varnosti. Načelniki vojaške varnosti in njihovi referenti so bili skoraj vsi rezervni častniki, z vojaškim stažem, vendar brez večjih operativnih izkušenj. Glede na to je bilo tudi njihovo poznavanje operativne situacije. Toda, delovni elan in motiviranost sta bila še vedno na visoki ravni, čeprav so tudi oni negodovali zaradi množičnega »šverca« in ker se ni ukrepalo na višjih nivojih.

Dojel sem, da je »šverc« (**prekupčevanje**) **največji sovražnik kordunaške vojske in kordunaškega naroda!** Nemška marka je v veliki meri že zavladovala v njihovih glavah in tu je bilo težko najti zdravilo. Čeprav nisem vedel vsega tega, kar sedaj trdim, sem bil prepričan, da bom prav jaz preprečil ta množični »šverc«!

Ob obhodu meje proti AO Zahodne Bosne (Abdićeve avtonomne oblasti) in dela proti 5. korpusu Vojske BiH sem videl slike, ki so me spominjale na scene iz kavbojskih filmov, ko je zlata mrzlica divjala po Ameriki. V naselju Mehin (protitankovski jarek), kjer ležijo kosti 4.000 kordunaških Srbov, med njimi sedmih članov družine mojega očeta, pobitih 1941, sem videl stotine kordunaških žena, kako trgujejo z »bulami«⁵ iz Kladuše in okolice, stopajoč pri tem po kosteh svojih prednikov. Ko sem pogledal v košaro neke Kordunašice, sem našel dve bombi, ki sta bili namenjeni prodaji. Takoj sem ukazal poveljniku vojaške policije, da jih nažene na kamion in odpelje v zapor, vendar to ni moglo preprečiti nadaljevanje »šverca«. Nedaleč od tega mesta sta dva poveljnika čet, rezervna častnika, nekaj mesecev zatem prodala pripadnikom 5. korpusa Vojske BiH kamion orožja, ki sta ga ukradla iz vojaškega skladišča. Prav tako sem nedaleč od tega mesta, v vasi Gejkovac, aretiral pokojnega doktorja **Sava Solda**, ki je prej delal v Vojniću, a je pozneje imel polikliniko sredi Beograda, ker je kamion zdravil, namenjen v humanitarne namene, prodal »Turkom«⁶ v zahodno Bosno.

Moram priznati, da sem bil tedaj ogorčen nad vsemi tistimi, ki so se ukvarjali s »švercom«, a to niso bili samo ljudje s Korduna in iz Krajine, temveč so bil lastniki raznih registracij, od beograjske, subotiške, rumske, šabaške, novosadske, prijedorske, banjaluške in od drugod. Z današnjega vidika in sedanje časovne distance, zamerim in **obtožujem samo srbsko-krajiško politično elito**, ki je s svojimi postopki omogočila narodu, da tihotapi, pa ga je na ta način porinila v kulturni propad in izgubo zgodovinske identitete. Določen del mojih rojakov živi danes v Srbiji in so celo bogati ljudje. Toda, oni niso doživeli postopnega prehoda iz siromaštva v bogastvo, saj so naenkrat prešli iz enega v drugo, popolnoma drugačno stanje. Torej, preskočili so vmesno stanje, brez katerega seveda ni mogoče vrednotiti niti

⁵ Muslimanke (MFK).

⁶ Muslimani (MFK).

ocenjevati njihovega sedanjega položaja. So materialno preskrbljeni, a duhovno popolnoma prazni.

Ko že govorim o »švercu«, bom omenil še en skrajni primerov. Nekega večera me je po telefonu poklical načelnik štaba korpusa in mi sporočil, da me komandant korpusa kliče k sebi domov v Vrginmost, ker je bolan in bi se želel z menoj pogovoriti. Omenil mi je tudi, da ima poveljnik tistega dne rojstni dan, pa me verjetno kliče zaradi tega. V torbico sem dal steklenico neke pijače in poklical voznika, da me odpelje k poveljniku, čeprav mi je bilo čudno, zakaj kliče ravno mene, ker to ni bila njegova navada. Ko sem prišel do poveljnika, sem ga našel v dnevni sobi, skupaj s soprogo in sekretarko. Voščil sem mu za rojstni dan, pa je zamahnil z roko in rekel: »Jebeš to, klical sem te zaradi druge stvari!« Šla v kuhinjo, kjer sva sedla poleg peči in začel je razlagati, zakaj me je klical ... Tako mi je povedal, da mora **Božo Rajnović**, poveljnik 21. diverzantsko-dobrovoljskega odreda, ki je nastanjen na poligonu Slunj, mora ponoči prepeljati nekaj cistern nafte k 5. korpusu Vojske BiH, ker drugače ne more izplačati svojih vojakov. Omenil je tudi, da je v nafto vržena neka substanca, ki bo blokirala delovanje sovražnikovih motorjev. Zahteval je, naj premaknem vojaško policijo pred koranskim mostom, da bi tako cisterne lahko neovirano prešle na bosansko stran.

Srepa sem gledal v svojega poveljnika in se nisem mogel načuditi. Odločno sem reagiral, rekoč: »Jaz sem rojen tukaj, vzgojen sem kot Kordunaš, odrasel sem na koruzi in v siromaštvu, nikoli do sedaj nisem in ne bom blatil ugleda službe, ki ji pripadam ...«

Poveljnik me je kmalu prekinil: »Dovolj, Mile, vidim, da iz tega posla ne bo nič!« Gledala sva drug v drugega in tedaj se je oglasil zvonec na vratih. Ko je poveljnik odprl vrata, je tam stal moj poveljnik vojaške policije in rekel, da mora z menoj nujno govoriti. Stopila sva stran od vrat. Dejal je, da je Rajnović skušal s cisternami preiti na bosansko stran, vendar ga je vojaška policija z orožjem zaustavila in vrnila na poligon. Pogledal sem poveljnika, ta pa je povedal, da ni vedel, da se bo to zgodilo že to noč. Odgovoril sem: »Vsaka vam čast!« in zapustil njegovo hišo.⁷

Seveda s tem ni bilo konec »vojne« z Rajnovićem, beograjskim taksistom, ki je poveljeval 250 pripadnikom dobrovoljskega diverzantskega odreda. Menda je bila ta enota namenjena za izvajanje ofenzivnih akcij proti enotam hrvaške vojske, v resnici pa se je ukvarjala samo s prekupčevanjem. Rajnović je bil jezen name, ker sem onemogočal njegovo »švercarsko« delovanje, pa je me poskusil likvidirati, z demonstracijo sile pa je hotel tudi prestrašiti četo vojaške policije, ki se je zoperstavila njegovim umazanim »podvigom«. Zaradi tega sem odšel v Knin k poveljniku GŠ VSK, generalu **Miletu Novakoviću**, sicer mojemu tovarišu iz Vojne akademije JLA, ter zahteval, da mi vrnejo oklopne transporterje iz 21. kordunaškega korpusa, ki so bili razporejeni v bataljon vojaške policije pri GŠ VSK.

⁷ **Čedo Bulat**, poveljnik 21. krajiškega oz. kordunaškega korpusa, je obenem tragična figura krajiške vojske in naroda, saj je ob koncu hrvaške operacije »Vihar« generalu **Petru Stipetiću** predal obkoljeni korpus, prepuščen svoji usodi (MFK).

General Novaković je sicer nekaj modroval, pa sem mu odgovoril, da bom zapustil Krajino, ker ne želim delati v tako sumljivih okoliščinah. Tedaj je zdeklamiral: »Gospod podpolkovnik, vi nimate pravice, da se v teh težkih trenutkih umikate ...« Bilo je smešno. Na koncu mi je general Novaković sicer obljubil dva transporterja iz Liškega korpusa, ki pa ju nisem nikoli videl ...

Iz Knina sem se vračal ponoči. Voznik »juga«, ki ga je poveljnik korpusa posebej kupil za nas, »bezbednjake«, je med vožnjo naenkrat glasno zaklel: »Sonce ti jebem, ustaši!« Hitro sem se predramil in pripravil avtomatsko puško. Sredi ceste je stalo nekaj liških konjev, ki so se prosto gibali po okolici. Kljub zvočnim in svetlobnim znakom se niso umaknili, pa sva jih komaj obšla in nadaljevala pot po zasneženi in nespluzeni liški cesti.

Po mojem obisku v Kninu je na sceno stopil načelnik vojaške varnosti GŠ VSK polkovnik **Vuk Dmitrović**, tudi znanec iz Varnostne uprave v Beogradu. Bila sva v dobrih, tovariških odnosih, čeprav je tudi res, da je rad kombiniral in kadroval, saj je celo računal na položaj načelnika Varnostne uprave, preden je Bošković izvedel svoj puč. K meni je prišel zato, da greva skupaj k Rajnoviću in zgladiva spor. Seveda sem na koncu moral pristati, pa sva odšla k Rajnoviću, ki je bival v nekakšni vili v Krnjaku. Rajnović naju je sprejel s svojimi »gorilami«, grdo naju je žalil in imenoval »komunajzarjem«, ker ga ovirava pri delu. Moj Vuk je vse to mirno poslušal in »pijuckal rakijo«. Kakor sva prišla, tako sva tudi odšla, ker z Rajnovićem ni bil možen noben dogovor, saj jaz nisem dovoljeval nobenega »šverca«!

Potem je v »mirovno misijo« prišel podpolkovnik **N. Marić**, načelnik vojaške varnosti 72. specialne brigade. Po dveh ura pri meni je ob dveh ponoči odšel prenočit prav k Rajnoviću.

Prekupčevanje je kot množičen pojav, rekli bi celo, kot pandemija, zajel Krajino, posebej Kordun, in je zelo negativno vplival na bojno pripravljenost Vojske Srbske krajine. Pregarjanje tega zla je bilo tudi težišče dela organov vojaške varnosti 21. kordunaškega korpusa, pa tudi moje, ki sem vodil ta organ.

Meni in mojim sodelavcem je bilo bistveno, da ugotovimo, kdo stoji za tem množičnim in za Krajino samouničevalnim prekupčevanjem oz. »švercom«. V tem smislu smo zbrali dovolj podatkov, jih analitično obdelali in poročilo prek poveljnika VSK poslali direktno tedanjemu načelniku GŠ VJ, generalu Perišiću. V informaciji, ki sem jo podpisal in poslal osebno generalu Perišiću, sem tudi zapisal, naj s podatki ne seznanja nobenega drugega generala VJ. Torej, te informacije nisem poslal niti načelniku Varnostne uprave GŠ VJ, kar mi je kasneje hudo zameril.

General Perišić je to informacijo vseeno poslal načelniku Varnostne uprave GŠ VJ, le-ta pa jo je pokazal še državniku, ki je bil v njej opisan (kot tihotapec – »švercar«).

Kmalu zatem je na »Nikolino brdo« pri Topuskem, ZPM (Zaledno poveljniško mesto), prišel moj dober prijatelj in Kordunaš, ki mi je povedal,

da »... **bom likvidiran, če bom še naprej pisal o »švercu« na visokem nivoju!**« Moj prijatelj seveda ni govoril na pamet, saj je tudi sam deloval pri nekaterih nalogah »tega občutljivega področja«. Moja likvidacija bi se gotovo zgodila, da sem še nadalje ostal na Kordunu, ker jaz na »pol brazde ni bi zastal«.

Pozneje so bile te grožnje z likvidacijo osnovno sredstvo zastraševanja starešin VSK. Izjave posameznih emisarjev »velikega vodje« iz Beograda, kakor: »Če ne boste poslušali, bodo vaše družine v Beogradu likvidirane!« Ali: »Vi veste, kdo stoji za mano ...«, so bile na terenu tudi realizirane. »Oni« so bili bogovi, tožilci, sodniki, oni so učili Kordunaše z bejzbol palicami, kako se je treba boriti za »velikega očeta«, oni so si dovolili vdreti na poveljniško mesto Banijskega korpusa in pretepsti načelnika varnosti tega korpusa, polkovnika iz oddelka varnosti GŠ VSK pa so hudo ranili, porinili v vrečo in pustili na cesti sredi noči. **Oni so bili gospodarji življenja in smrti v Krajini!** Toliko o »švercu« in prekupčevanju na visokem nivoju in o »njih«. Nekateri še danes kot »veliki« sodelujejo v sumljivih zadevah v Srbiji.

Pogajanja s predstavnik hrvaške oblasti in vojske so zavzemala dobršen del mojega dela, ker sem bil član pogajalske skupine, ko so se ta dogajala na t. i. »nikogaršnji zemlji« na Turnju pri Karlovcu. Pogajanja, v katerih sem sodeloval, so se začela pred katoliškim božičem, da bi se ohranilo premirje v času katoliškega in pravoslavnega božiča, potem se je nadaljevalo še za katoliško in pravoslavno veliko noč. Tako je bilo ko sem prišel na Kordun, ko sem prišel na Kordun, trajalo pa je tudi, ko sem odhajal. Tako v vseh šestih mesecih, koliko sem bil v VSK, nisem videl nobenega bojnega spopada, slišal pa sem nekaj rafalov z ene in druge strani. Govorim o stanju na teritoriji 21. kordunaškega korpusa, a mislim, da je bilo podobno tudi pri drugih korpusih. Prav tako se ni zgodil noben zločin, razen primera, ko je srbski zakonski par umoril hrvaški par, storilca pa sta bila hitro odkrita in predana sodišču, o čemer je bil obveščen tudi UNPROFOR.

Ob mojem sodelovanju pri prvih pogajanjih sem spoznal, da na eni in drugi strani sedijo dovcerajšnji prijatelji, nadrejeni in podrejeni, ki se niti ne sovražijo. Ko me je hrvaški general **Petar Stipetić**, vodja hrvaške pogajalske skupine in nekdanji nadrejeni poveljniku VSK in 21. kordunaškega korpusa, vprašal, če sem novi in dodal, da me menda od nekod pozna, sem izkoristil priložnost, da tudi jaz njemu postavam vprašanje. Povedal sem mu, da sem videl, da se z mojim poveljnikom korpusa pristrčno pozdravljata in ga vprašal, kako se lahko borita eden proti drugemu. Odgovoril je, da onadva nista začela te vojne, temveč politiki, vendar sem ga spomnil, da vseeno izdajata ukaze in povelja za ubijanje ...

Ob neki priložnosti je poveljnik korpusa brez moje vednosti odšel na proslavo topništva hrvaške vojske v Sv. Katarino pri Sisku, kjer se je dobro napil in potem s streljanjem iz revolverja v starem hotelu v Topuskem nadaljeval s proslavljanjem. Z njim je bil tudi naš načelnik topništva, ki je bil menda na začetku vojne na Hrvaškem zajet in tudi surovo mučen ... Ob neki priliki pogajanj je takratni poveljnik Karlovca, hrvaški general **Pavle Miljavec**, objemal mojega poveljnika in mu govoril: »Dogovoriva se, da boš ti nabavil

odojka, jaz pa pivo, pa bova organizirala tudi malo druženja.« S človeškega vidika so bili vsi ti stiki sicer pozitivni, vendar se postavlja vprašanje, kako so lahko bili proti svojim sonarodnjakom krvoločni, kako so ukazovali poboje civilistov, odobraval in izvajali zločine ... Odgovor na to vprašanje bi lahko dali psihologi in sociologi. Spomnim se, da je tudi poveljnik UNPROFOR-ja obojim postavljala to vprašanje.

Poleg prekupčevanja in »šverca«, ki je bil največji sovražnik Kordunašev, so name poseben vtis naredile volitve za predsednika Republike Srbske krajine (RSK), merjenje sil med **Milanom Martićem** in pokojnim **Milanom Babićem**. Dobro se spomnim predvolilne kampanje, ki jo je vodil Martić z neposredno pomočjo **Borislav Mikelića** in z maksimalno medijsko podporo iz Srbije. O tej medijski podpori se v novjšem času zelo korektno piše, pa bom izpostavil samo določenem trenutku, ki me je zelo zaskrbel. Ker se je vedelo, da je Babić zmagal v prvem krogu, je bila s silo izsiljena ponovitev, zatem pa tudi drugi krog. Ko pravim s silo, potem mislim predvsem na pritiske iz Miloševićevega kroga in njega osebno, da so protežirali oz. bolje rečeno, pripravljali pogoje za Martićevo zmago. Osebno sem doživel kritiko, češ da »... ščitim poveljnika Banijskega korpusa, polkovnika **Isaka**, ki je nagovarjal rezervni sestav svojega korpusa, naj glasujejo za Babića.« Seveda je bila to laž, točno je bilo samo to, da sva z Isakom skupaj službovala v Prištinskem korpusu.

Za ponovno zmago Babića je bil celo pripravljen »načrt vojaškega udara«! Načrt je izdelala skupina starešin iz GŠ VSK in 21. kordunaškega korpusa. Jaz pri tem nisem sodeloval, niti nisem bil obveščen. Za ta načrt sem izvedel od osebe, ki je podatek prejela iz Beograda. Bil sem jezen in ogorčen, ker se je o načrtu razpravljalo v eni od beograjskih »kafan«, zato sem od poveljnika korpusa zahteval pojasnilo. Odgovoril mi je brez ovinkov, da tudi njemu ni nihče ukazal, da moram biti zraven, pa je tako tudi bolje, da nisem bil prisoten, ker bi se sicer temu zoperstavil. Ko sem ga zaprosil, naj mi pove, kako so nameravali načrt izvesti, če je bila večina rezervistov za Babića, mi je zaupal, da je bila predvidena pomoč od zunaj, konkretno iz Srbije ...

Po Martićevi »zmagi« na volitvah je med ljudmi zavladovala še večja apatija, pa ne zaradi tega, ker ni zmagal Martić, temveč ker je **Milošević premagal Krajišnike!**

Sredi januarja 1994 sva s poveljnik korpusa morala prisostvovati sestanku v Kninu. Ker je bil poveljnik utrujen, sva na sestanek odšla z načelnikom štaba. V Kninu so se zbrali vsi poveljniki korpusov in ostale starešine na visokih položajih v VSK. General **Ratko Mladić** nas je informiral in zapomnil sem si samo stavek, ko je dejal: **»Jaz sem trenutno najbolj sposoben general v Evropi in srbski narod mi mora postaviti večji spomenik kot vojvodi Mišiću!«**

Med mojim bivanjem v RSK je bilo še nekaj biservov, vendar večjega od te Mladićeve izjave ni bilo.

Kordun sem zapustil marca 1994 z grenkimi izkušnjami in občutkom, da sem ga izgubil za vedno! Ta občutek se je še povečal, ko sem proti koncu leta

obiskal domače. Tedaj sem zvedel, da se pripravlja nekaj nenavadnega. Moj oče je dobil deset litrov nafte za traktor in bil zadolžen za evakuacijo starejših vaščanov do Petrove gore, ko bodo dobili signal. Električne že ni bilo, okrog Velike Kladuše so se vodile ogorčene borbe, kordunaško topništvo pa je z ognjenih položajev pod našo hišo na slepo streljalo proti Bosni ... Kot topniški častnik sem opazil, da nimajo opazovalnice, s katere bi spremljali topniški ogenj. Torej, streljali so na slepo. Vse je kazalo na tragičen konec, ki je čez osem mesecev tudi prišel ...

Kdo je ukazal razpustiti »pučistični« Korpus specialnih enot Vojske Jugoslavije? Slobodan Milošević!

(Odhod iz Vojske Srbske krajine in sprejem v Korpus specialnih enot Vojske Jugoslavije – Agresija NATA na Jugoslavijo in predčasna upokojitev)

Po vrnitvi v Vojsko Jugoslavije (VJ) v začetku aprila 1994 sem bil razporejen na dolžnost pomočnika poveljnika Korpusa specialnih enot VJ (KSE VJ) za obveščevalno-varnostne zadeve, ko pa je bila čez nekaj mesecev ukinjena ta dolžnost, sem postal načelnika varnosti tega korpusa.

Korpus so sestavljale štiri brigade (1. oklepna, gardna, 72. specialna in 63. padalska), bataljon vojaške policije, bataljona za zveze, protiteroristična enota »Kobre«, enota za nastanitev in poveljstvo korpusa. Čas, ki sem ga preživel v tem korpusu – od maja 1994 do julija 1999, je najlepše doživetje v moji častniški karieri. Zelo sem ponosen, ker sem imel čast, da sem bil pripadnik KSE VJ. To je bila takrat elitna operativna enota ne samo VJ, temveč v Evropi!

Tudi glede mojega prihoda v KSE VJ je bilo nekaj težav, saj dotedanji pomočnik poveljnika ni hotel predati dolžnosti. No, na srečo se je vse lepo končalo, saj je moj prihod zahteval poveljnik korpusa polkovnik **Miodrag Panić**, kmalu tudi generalmajor, sicer moj sotovariš iz VA JLA. Dokaj hitro sem tudi ugotovil operativno stanje v enotah korpusa ...

Ne spomnim se točnega datuma, vendar vem, da je to bilo v času ko je Srbija uvedla sankcije proti RSK. Izvidniško-diverzantski bataljon 72. specialne brigade je krenil na teren v predel Stolovi nad Borom, kjer so nameravali izvesti vajo iz programa urjenja »preživetje v naravi«. Ko so že opravili del urjenja, so se po elaboratu morali premestiti v predel Despotovca, kjer bi izvedli vajo »borba z zračnim desantom«. Poveljnik bataljona in častnik iz

poveljstva, ki je spremljal to urjenje bataljona, sta se podala na izvidovanje terena. Ker sta med potjo slišala, da se **Slobodan Milošević**, takratni predsednik Srbije, nahaja na Črnem vrhu zaradi počitka, sta sklenila, da obiščeta šefa njegovega varovanja, ker sta bila s poveljnikom bataljona sovaščana. Seznanila sta ga z nalogo in povedala, da bodo naslednji dan šli poleg Črnega vrha. Dobila pa sta odgovor, da tam ne morejo iti, ker bi vznemirjali predsednika Miloševića. Po krajšem pogovoru sta se vrnila v enoto in sklenila, da bosta urjenje nadaljevala po odobrenem elaboratu.

Tako sta z bataljonom odšla proti Despotovcu. Nedaleč od Borskega jezera jih je zaustavila policijska patrolja v popolni bojni opremi in preprečila nadaljevanje pohoda. Poveljnik bataljona je svojemu znancu in šefu Miloševićevega varovanja po dolgem pregovarjanju menda v jezi rekel: **»Pojedel bom tebe in tvojega predsednika s posteljo vred!«**

S položajem je bil po radiu takoj seznanjen general Aleksandar Dimitrijević, načelnik Varnostne uprave VJ, ki je poveljniku bataljona svetoval, naj se vrne, kar se je tudi zgodilo.

Ko se je to dogajalo, je načelnik GŠ BJ general Perišić poklical poveljnika korpusa in ukazal, naj skupaj z menoj takoj krene v predel Borskega jezera, ker da **»... vaši specialci razgrajajo in vznemirjajo predsednika Srbije, ki je tam na oddihu.«**

S poveljnikom sva takoj odšla proti Boru in ko sva prispela na Borsko jezero, sva spraševala mimoidoče, če so videli enoto »rdečih baretk«. Nekateri so govorili, da so jih videli na poti proti Žagubici, drugi pa od Žagubice proti Boru, pa naju je zaskrbelo, da se res dogaja nekaj nenavadnega. Ko sva odhajala iz Beograda, sva v naglici pozabila pogovornik in pozivne znake, seveda pa sva imela »motorolo«. Ko sem jo vključil, sem slišal nekaj pogovorov in zaključil, da so to »naši«. Dobil sem odgovor, da so krenili k naslednji točki, jaz pa sem odgovoril, da sva skupaj z »01« (to je vedno poveljnik) v bližini in da greva k njim ... Dejansko pa to ni bil naš bataljon, temveč izvidniška enota iz Zaječarja, ki se je tudi urila na terenu.

Ker je SUP Bor prejšnjo noč mobiliziral svoj rezervni sestav in aktiviral tudi prisluškovalna sredstva, so seveda posneli tudi moj razgovor in zaključili, da sva s poveljnikom korpusa prišla na teren, da podpreva našo enoto **»... v nevarni nameri proti predsedniku Miloševiću!«**

Še vedno ne vedoč za pravo stanje vseh dogodkov, sva se s polkovnikom Panićem ponovno znašla na križišču pri Borskem jezeru proti Despotovcu. Tu je bil policist, ki nama je rekel, da čaka »rdeče baretke«, da se vrnejo v Despotovac. Policist seveda ni vedel, da se je naš bataljon že vrnil v predel Stolova. S Panićem sva se odpeljala proti Despotovcu in seveda naletela na policijsko barikado. Kmalu se je pojavil tudi načelnik SUP v Boru, ki naju je podrobno seznanil s situacijo, rekoč da so mobilizirali rezerviste in vključili prisluškovalna sredstva, ker so **»... v Beogradu ocenili, da gre za poskus vojaškega udara!«**

Povedal nama je tudi to, da se je naš bataljon vrnil v predel nad Borom in midva sva se napotila k njim. Poveljnik bataljona in kontrolni častnik sta nama razložila celotno situacijo in s poveljnikom odšla v Beograd poročat. Načelnik GŠ VJ nama je ukazal, da napiševa poročilo in ga pošljeva njemu in načelniku Varnostne uprave VJ, kar sva tudi storila. Toda, starešina, ki je tipkal poročilo, je pri navajanju podatkov o poveljniku bataljona glede kraja rojstva namesto **Vlasotinci** napisal **Vlasenica**, kar je bilo za **Miloševića dokaz**, da so ga »**prekodrinski častniki poskušali ubiti!**«

Kasnejši popravki niso prav nič pomagali, niti dejstvo, da je njegov šef varovanja dobro vedel, kje je rojen naš poveljnik bataljona! To je bil tudi razlog, da smo kasneje po ukazu Miloševića, dneve in noči preštevali pripadnike KSE ki smo bili rojeni z druge strani Drine, nas pa vsekakor ni bilo malo. To, pa tudi nekateri prestopki posameznikov iz KSE, je bil glavni Miloševićev adut, da je kasneje, ko je postal predsednik ZRJ, ob velikodušni pomoči svojega ljubljenca, generala Ojdanića, načelnika GŠ VJ, **razpustil Korpus specialnih enot, in to pred samo agresijo NATA na ZRJ!**

Tako se je dogajalo: ko smo pripadniki KSE mirovali, so nas drugi vznemirjali! Oblast nam ni verjela, opozicija pa je z nami manipulirala. Ob lokalnih volitvah so prebirali pisma »podpore« s strani 63. padalske brigade, pa me je general Perišić poslal v Niš, da ugotovim, za kakšno podporo gre. Hitro sem izvedel, da gre za posameznika, nezadovoljneža. Podobno se je dogajalo okrog 72. specialne brigade.

So pa tudi pripadniki KSE sami izzivali nevarne situacije. Ko je skupina starešin KSE z generalom Panićem sedela v lokalni, za drugo mizo pa general Ojdanić, tedaj poveljnik 1. armade, je eden od podčastnikov varnostne službe generalu Paniću v šali rekel: »**Šef, kajneda, da smo najmočnejši, zdaj lahko sem pripeljemo tudi Perišića, tudi druge, lahko pripeljemo tudi Miloševića ...**« Od takrat je bil general Ojdanić prepričan, da je KSE prevratniška enota in je samo čakal primeren trenutek, da nas je odstranil!

Agresijo NATA na ZRJ leta 1999 smo v Poveljstvu KSE pričakali brez enot.

Premeščen sem bil v Poveljstvo 3. armade v Nišu, od tam pa sem bil poslan v Prištino kot šef varovanja generala **Nebojša Pavkovića**, poveljnika 3. armade. General je kmalu spoznal, da to ni delo zame, pa so me poslali pomagat padalski brigadi v Prohor Pčinski, kjer sem tudi dočakal konec agresije NATA. Bil sem odločno proti »kumanovskemu sporazumu« ...

Odšel sem v Niš, kjer mi je pokojni načelnik varnosti 3. armade **Stojan Antić** povedal, naj se vrnem v Beograd in poskušam reševati svoj status... Generalu **Gezi Farkašu**, tedanjemu načelniku Varnostne uprave VJ, sem napisal prošnjo za upokojitev, vendar nisem dobil odgovora. Šele kasneje sem nekako uspel najti odgovorno osebo v kadrovske službi GŠ VJ, kjer so mi napisali odločbo o upokojitvi od 1. oktobra 1999, pri 50. letu starosti, s 35 leti upokojenskega staža oz. 23 leti aktivne službe v JLA, VRS in VJ.

Kot upokojeni polkovnik živim blizu Avale.

